

**Documente de la Legiunea Jandarmi Gorj despre comunele Vâlceaua,
Ciuperceni și Peșteana-Vulcan <1939-1943>**

Laurențiu-Ștefan Szemkovics

Dans l'article *Documents de la Légion Gendarmes Gorj concernant les communes Vâlceaua, Ciuperceni și Peșteana-Vulcan <1939-1943>*, l'auteur présente trois documents qui proviennent des Archives Nationales Historiques Centrales de Bucarest, du fond „Corps des inspecteurs Régionaux des Gendarmes”, émis par la Légion des Gendarmes Gorj, signés par le commandant C. V. Ionescu, relatifs aux communes Vâlceaua, Ciuperceni et Peșteana-Vulcan.

Mots-clés: Archives Nationales, commandant, communes, Corps des inspecteurs, documents, gendarmes, Gorj, légion.

La Arhivele Naționale Istorice Centrale din București, în fondul „Inspectoratele Regionale de Jandarmi”, se află un dosar¹, din care redăm integral, mai jos, în ordinea din această unitate arhivistică, trei documente emise de Legiunea de Jandarmi Gorj, semnate de maiorul C. V. Ionescu, comandantul Legiunii, luând în seamă descrierea localităților, starea materială a locuitorilor, posibilități de aprovizionare, considerații de ordin sanitar și polițienesc pentru comunele Vâlceaua (f. 23-23v.), Ciuperceni (f. 24-25) și Peșteana-Vulcan (f. 26-26v.).

I. STUDIU

Asupra descrierii comunei Vâlceaua cu satul său Didilești din punct de vedere al aspectului fizic, al stării materiale a locuitorilor, al stării sanitare, al posibilităților de aprovizionare și al considerațiilor de ordin polițienesc.

1. DESCRIEREA LOCALITĂȚILOR:

Comuna Vâlceaua cu satul Didilești este așezată la răsăritul apei Tismana. Este așezată pe loc șes, având culmi de dealuri în partea de nord și răsărit.

Dealurile sunt acoperite cu păduri, livezi de pruni, vii și pășuni. Pădurea este seculară și în creștere, la o depărtare de sat la 1000 de metri

Comuna Vâlceaua cu satul său Didilești este așezată la nord de șoseaua T. Jiu – T. Severin și are satele înșiruite pe trei drumuri comunale, care sunt greu de străbătut pe timp de ploaie sau iarna.

Este străbătută de o șosea comunală care face legătura cu comuna Câlnicu de la răsărit și comuna Ciuperceni de la apus, șosea ce este nepietruită care, în timp de ploaie sau când se revarsă Tismana, e inundată și întrerupându-se pe ea circulația.

Comuna Vâlceaua este așezată la o depărtare de 3 km de șoseaua T. Jiu – T. Severin.

¹ Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond *Inspectoratele Regionale de Jandarmi*, dosar nr. 554 (1939-1942).

Apa Tismanei se găsește la apus de Vâlceaua la 4-500 de metri. Este o apă curgătoare cu debit suficient care, în timp de ploaie și la topirea zăpezilor, se revarsă, inundând locurile locuitorilor.

2. STAREA MATERIALĂ A LOCUITORILOR DIN REGIUNE.

Populația este săracă, aproape nu are nici strictul necesar, fiind nevoită să-și cumpere din comerț, de la Tg. Jiu, 22 km, cele ce au nevoie.

Locuitorii se ocupă parte din ei cu agricultura, iar mare parte din bărbați sunt plecați prin diferite orașe după lucru ca să poată câștiga existența familiei.

Regiunea dispune de 295 ha arabile, 234 fânețe, 235 ha pășune, 4 ha vii, 18 ha livezi de pruni, 234 ha păduri, 20 ha vatra satului și 86 ha coastă.

De asemenea, regiunea dispune de 20 boi, 433 vaci, 124 oi, 109 porci și 80 cai.

Populația nu are surplus de producție și numai strictul necesar.

3. CONSIDERAȚIUNI DE ORDIN SANITAR.

Comuna Vâlceaua și satul Didilești se găsesc într-o regiune sănătoasă, acum 3 ani a fost un caz mortal de scarlatină.

Oamenii sunt sănătoși și nu au în casă încuibată nicio molimă.

În regiune sunt 11 fântâni cu ciutură, cu apă suficientă și bună.

Casele locuitorilor sunt sărace, cu câte două-trei camere, din care una servește ca vatră. Sunt construite majoritatea din lemn.

4. POSIBILITĂȚI DE APROVIZIONARE.

Locale nu sunt. Populația nu are decât strictul necesar, iar în regiunea de 30 km în jur nu se găsește, de asemenea, surplus, decât la Tg. Jiu care se găsește la o distanță de 22 km.

5. CONSIDERAȚIUNI DE ORDIN POLITIENESC.

Populația comunei Vâlceaua și satul Didilești a fost și este liniștită. În regiune nu s-au petrecut evenimente de seamă.

Curentele sociale, în prezent, nu sunt. Populația, în trecut, era liberală și țărănistă și 10% simpatizanți legionari.

În prezent sunt toți înscrși în F.R.N.

În regiune nu este niciun minoritar, niciun străin și niciun sectant. Populația este pur românească.

Populația ce locuiește aici este de 383 suflete în Vâlceaua și 284 în Didilești.

Stația cea mai apropiată de C.F.R. este Tg. Jiu și de aci se poate merge pe șoseaua Tg. Jiu – T. Severin, ce este o șosea foarte bună.

COMANDANTUL LEGIUNEI JAND. GORJ

Maior, C. V. Ionescu (ss)

Actul este validat cu un sigiliu rotund (35 mm), aplicat în tuș albastru, care are în emblemă stema mică a României de la 1921, iar în exergă, delimitată, la exterior, de două cercuri liniare, legenda: * **REGIMENTUL 1 JANDARMI OLT / CRAIOVA** * **Legiunea Jandarmi Gorj / Biroul Poliției.**

II. STUDIU

Asupra descrierii comunei Ciuperceni cu satele sale Priporu, Văianu, Zorzila, Vișoi, Fometești din punct de vedere al aspectului fizic, al stării materiale a locuitorilor, al stării sanitare, al posibilităților de aprovizionare și al condițiilor de ordin polițienesc.

1. DESCRIEREA LOCALITĂȚILOR.

Comuna Ciuperceni cu satele sale este așezată pe teren șes și puțin pe dealurile din partea M. Zi a râului Tismana.

Dealurile ce se întind în partea de sud și apus sunt acoperite în parte cu pădure seculară și în creștere, precum și cu livezi de pruni și ceva vii.

Distanța de la sate la pădure este de la 500-2000 metri.

Comuna Ciuperceni și satele sale sunt așezate la întretăierea șoselelor Tg. Jiu – Severin – Ciuperceni – Câlcești – Godinești, din care converg diferite drumuri spre apus și nord, pe care drumuri sunt, de asemenea, înșiruite case care formează satele ce intră în compunerea comunei Ciuperceni.

Comuna Ciuperceni se găsește pe șoseaua județeană Tg. Jiu – Severin la km 25 de Tg. Jiu.

Atât șoseaua județeană Tg. Jiu – Severin, cât și cealaltă Ciuperceni – Câlcești – Godinești, care este tot județeană, sunt șosele pietruite și bune de circulat pe ele în tot timpul anului.

Restul drumurilor din interiorul comunei și satelor sale sunt drumuri comunale care în timp de ploaie și iarna sunt desfundate.

Din șoseaua județeană Ciuperceni – Godinești pleacă un drum comunal ce duce la comuna Peșteana-Vulcan, care, în timp de ploaie și iarnă, e desfundat și greu de mers pe el.

Șoseaua Tg. Jiu – Severin străbate pădurea Bujorăscu aflată la apus de comuna Ciuperceni și aci fiind un loc și accidentat e prielnic răilor făcători pentru jefuire și atacuri la drumul mare, cazuri care, până în prezent, însă nu s-au întâmplat.

Comuna Ciuperceni și satele sale se găsește așezată la o depărtare de 2 km de apa Tismana, iar în interiorul comunei nu au decât pâraiașul Peșteana ce se varsă în apa Tismanei.

2. STAREA MATERIALĂ A LOCUITORILOR DIN REGIUNE.

Populația este săracă, nu dispune decât de strictul necesar, întrucât regiunea nu produce un surplus pentru nevoile locuitorilor. Majoritatea locuitorilor se îndeletnicesc cu diferite afaceri de comerț ambulant, acasă rămânându-le mai mult femeile și copiii.

Regiunea dispune de următoarele suprafețe de teren: 440 ha arabile, 380 ha fânețe, 150 ha pășune, 19 ha vii, 13 ha livezi de pruni, 925 ha pădure, 46 ha coaste, 92 ha vatra satelor. Regiunea având în total 2092 ha.

Restul locuitorilor rămași în comună se ocupă cu agricultura, folosind 12 pluguri de fier și 158 pluguri de lemn.

Nu au surplus de producție, ba din contră, cei care mai au nevoie cumpără de la Tg. Jiu.

3. CONSIDERAȚIUNI DE ORDIN SANITAR.

Comuna Ciuperceni și satele sale se găsesc într-o regiune sănătoasă. În anul 1937 a fost ceva dezinterie în comună, cu un caz mortal, iar în toamna acestui an, scarlatină, de asemenea, cu un caz mortal. Oamenii sunt sănătoși și nu au prin case încuibată nicio molimă.

În regiune sunt 50 de fântâni cu ciutură și 10 cișmele cu un debit suficient de apă, afară de câteva care, în timp de vară, seacă. Apa este suficientă și de bună calitate.

Râul Tismana, aflat la o depărtare de 2 km, primăvara și toamna se revarsă, inundând terenurile de fânețe și arături.

Casele locuitorilor sunt locuințe sărace, formate din 1, 2, 3 camere, din care una folosită ca vatră, sunt construite din lemn aproape toate.

4. POSIBILITĂȚI DE APROVIZIONARE.

Locale nu sunt. Populația prezentă azi aci nu are decât strictul necesar pentru ea, asemenea și regiunea, după o rază de 30 km în jur, nu are resurse în plus de a alimenta un surplus de populație. Singura cale de aprovizionare pentru un plus de populație, nu e decât piața Tg. Jiu, care este la o depărtare de 25 de km.

5. CONSIDERAȚIUNI DE ORDIN POLITIENESC.

Populația din comuna Ciuperceni și satele sale a fost și este liniștită. În regiune nu s-au petrecut evenimente de seamă. Curente sociale nu sunt, iar în trecut

populația era majoritate liberală și Național Țărănistă. Au fost și 10 simpatizanți legionari.

În prezent toți sunt înscriși în F.R.N.

În regiune nu sunt minoritari, străini și nici sectanți, populația fiind pur românească.

Populația ce locuiește în comuna Ciuperceni și satele sale este de 1205 suflete.

Stația de cale ferată cea mai apropiată este Tg. Jiu la 21 km și se poate merge pe aci la Ciuperceni pe șoseaua Tg. Jiu – T. Severin care este foarte bună.

COMANDANTUL LEGIUNEI JAND. GORJ

Maior, C. V. Ionescu (s.s.)

Actul este validat cu un sigiliu rotund (35 mm), aplicat în tuș albastru, care are în emblemă stema mică a României de la 1921, iar în exergă, delimitată, la exterior, de două cercuri liniare, legenda: * **REGIMENTUL 1 JANDARMI OLT / CRAIOVA** * **Legiunea Jandarmi Gorj / Biroul Poliției**.

III. STUDIU

Asupra descrierii comunei Peșteana-Vulcan cu satele sale Bobăești și Vârtopu din punct de vedere al aspectului fizic, al stării materiale a locuitorilor, al stării sanitare, al posibilităților de aprovizionare și al considerațiilor de ordin polițienesc.

1. DESCRIEREA LOCALITĂȚILOR.

Comuna Peșteana-Vulcan și satele sale sunt așezate pe Valea Peșteanei și pe dealurile din prejur. Dealurile sunt acoperite cu păduri în creștere, livezi de pruni, vii, fânețe și locuri arabile.

Distanța de la sat la pădure este de circa 1000 metri.

Comuna Peșteana-Vulcan este așezată în partea de nord a șoselei Tg. Jiu – T. Severin, pe trei linii comunale.

Șoseaua județeană Tg. Jiu – T. Severin este șosea bună și pietruită.

Comuna Peșteana-Vulcan este străbătută de pârâul Peșteana ce curge în lungul comunei și care, în timpul verii, seacă.

Apa nu este bună de băut și servește numai la adăpatul vitelor.

În afară de șoseaua Tg. Jiu – T. Severin este un drum ce leagă comuna Peșteana-Vulcan cu comuna Ciuperceni care, în timp de ploaie și iarna, e greu de străbătut.

De asemenea, din șoseaua județeană merge un drum ce străbate satul Vârtopu.

2. STAREA MATERIALĂ A LOCUITORILOR.

Populația este săracă. Regiunea nu produce decât strictul necesar.

Locuitorii se ocupă cu agricultura, olăria și afaceri de comerț ambulant.

Regiunea dispune de următoarele suprafețe de teren: 787 ha arabile, 660 ha fânețe, 300 ha pășune, 1110 ha păduri, 10 ha livezi de pruni, 21 ha vii, 73 ha vatra satului și 279 ha coaste.

Regiunea dispune de 5 pluguri de fier și 211 pluguri de lemn.

Nu au surplus de producție, ba din contră necesitățile și le completează după piața Tg. Jiului.

Locuitorii dispun de 361 boi, 421 vaci, 365 oi, 282 capre, 351 porci și 82 cai.

3. CONSIDERAȚIUNI DE ORDIN SANITAR.

Comuna Peșteana-Vulcan și satele sale se găsesc într-o regiune sănătoasă, însă anul trecut și anul acesta a fost scarlatină în comună, fiind anul trecut două cazuri și anul acesta unul mortale.

În regiune sunt 53 de fântâni cu ciutură și 3 cișmele cu apă suficientă și bună, însă câteva din ele seacă vara.

Casele locuitorilor sunt sărace, cu 2-3 camere, din care una servește de vatră. Sunt construite majoritatea lor din lemn.

4. POSIBILITĂȚI DE APROVIZIONARE.

Locale nu sunt. Populația de aci nu se poate aproviziona cu ce ar mai avea nevoie, decât la orașul Tg. Jiu ce este la 28 de km, în restul regiunii posibilități de aprovizionare pentru un surplus de producție.

5. CONSIDERAȚIUNI DE ORDIN POLIȚIENESC.

Populația din comuna Peșteana-Vulcan și satele sale a fost și este liniștită. În regiune nu s-au petrecut evenimente de seamă.

În prezent, curente sociale nu sunt. În trecut au fost cam 105 simpatizanți legionari.

Populația ce locuiește aci este de 1931 suflete, din care 933 în Peșteana-Vulcan, 241 în Bobăești și 757 în Vârtopu.

Stația de cale ferată cea mai apropiată de această regiune este Tg. Jiu la 28 km și unde se poate merge pe șoseaua Tg. Jiu – T. Severin, o șosea foarte bună.

COMANDANTUL LEGIUNEI JAND. GORJ

Maior, C. V. Ionescu (s.s.)

Actul este validat cu un sigiliu rotund (35 mm), aplicat în tuș albastru, care are în emblema stema mică a României de la 1921, iar în exergă, delimitată, la exterior, de două cercuri liniare, legenda: * **REGIMENTUL 1 JANDARMI OLT / CRAIOVA** * **Legiunea Jandarmi Gorj / Biroul Poliției**.

Stema mică a României de la 1921, care apare, fără cromatică, în emblemele celor trei sigilii amintite mai înainte și care sunt asemănătoare, se găsește reprodușă color la Arhivele Naționale Istorice Centrale² din București, fiind inclusă și în *Legea pentru fixarea stemei Regatului României, întregit cu țările surori unite*.

² Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Comisia Consultativă Heraldică*, dosar nr. 3.

Redăm mai jos stema mare a României de la 1921³, așa cum a fost descrisă în legea de la acea vreme, menționată și mai sus, precum și reproducerea color care se găsește la Arhivele Naționale Istorice Centrale⁴.

³ Promulgată prin *Legea pentru fixarea stemei Regatului României, întregit cu țările surori unite*, publicată în *Monitorul Oficial* nr. 92 din 29 iulie 1921, p. 3569-3573.; vezi și Constantin Moisil, *Originea și evoluția ei istorică și heraldică*, București, 1931 (extras din „Boabe de grâu”, II, 1931, nr. 2), p. 20-21; idem, *Stema României*, în *Enciclopedia României*, vol. I, 1938, p. 70-71; Dan Cernovodeanu, *Știința și arta heraldică în România*, Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1977, p. 162-163; idem, *Evoluția armeriilor Țărilor Române de la apariția lor și până în zilele noastre (sec. XIII-XX)*, traducere din limba franceză Livia Sîrbu, Muzeul Brăilei, Editura Istros, Brăila, 2005, p. 413-416; Maria Dogaru, *Colecțiile de matrice sigilare ale Arhivelor Statului*, București, 1984, p. 46-47; eadem, *Stemele României moderne. De la Cuza la Marea Unire*, în „Magazin Istoric”, serie nouă, anul XXVII, 1993, nr. 1 (310), p. 3-5; eadem, *Arta și știința blazonului. Album*, București, 1994, p. 38, poziția 45; eadem, *Din heraldica României. Album*, JIF, 1994, p. 88, 95; eadem, *Tipare sigilare provenind de la suveranii României 1866-1947*, Edit.

Art. I. – Stema Regatului României, întregit cu țările surori unite, se compune din trei scuturi puse unul peste altul: scutul mare, scutul mediu și scutul mic (peste totul).

I. Scutul mare: pe albastru, o acuilă de aur cu ciocul și ghearele roșii, cu coroana regală de aur pe cap, ținând în cioc o cruce pedată (pattée) de aur, ascuțită la extremitatea inferioară, în gheara dreaptă o spadă, în gheara stângă un sceptor de aur cu vârful în formă de crin, - acuila României, armele Regalității române.

II. Pe pieptul aculei, scutul mediu, incuartat (ecartelé), cu insițiune⁵ între cartierele de jos (enté en pointe), cuprinzând armele țărilor surori unite:

1. Sus în dreapta, armele vechiului Principat al Țării-Românești: pe albastru, o acuilă de aur cu ciocul și ghearele roșii, ținând în cioc o cruce pedată de aur, însoțită de un soare de aur la dreapta, de o lună-nouă de aur la stânga.

2. Sus în stânga, armele vechiului Principat al Moldovei (cu Basarabia și Bucovina): pe roșu, un cap de bour negru cu gura închisă, însoțit de o stea de aur (cu cinci raze) între coarne, de o roză de aur (cu cinci foi) la dreapta, de o semilună de aur la stânga.

3. Jos la dreapta, armele Banatului cu vechiul Banat românesc al Severinului (fixate acum): pe roșu, peste valuri naturale, un pod de aur cu două deschideri boltite⁶, construit din piatră cioplită (podul lui Traian), din care iese un leu de aur.

4. Jos la stânga, armele vechiului Mare-Principat al Transilvaniei (cu părțile Crișanei și Maramureșului): albastru și aur, împărțit prin o fâșie îngustă roșie, din care iese o acuilă neagră cu ciocul de aur, însoțită de un soare de aur la dreapta, de o semilună de argint la stânga; jos, șapte turnuri roșii, câte patru și trei, cu câte două rânduri de crenele (sus trei, jos patru) și câte două ferestre, cu porțile închise.

5. În insițiune (enté), armele Dobrogei: pe albastru, doi delfini de aur afrontați, cu cozile ridicate în sus.

III. Peste totul, scutul mic, incuartat de argint și negru, armele Casei domnitoare de Hohenzollern.

Pe scutul mare, coroana de oțel a României⁷.

Scutul e ținut de doi lei de aur, stând pe arabescuri de aur.

Colanul ordinului „Regele Carol I”.

Biblioteca Centrală Pedagogică, București, 2000, p. 14; Cristache Gheorghe, Maria Dogaru, *Simbolurile naționale ale României*, Editura Sylvi, București, 2003, p. 130-131.

⁴ Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Comisia Consultativă Heraldică*, dosar nr. 3.

⁵ Claude Wenzler, *Le guide de l'héraldique. Histoire, analyse et lecture des blasons*, Éditions Ouest-France, Édilarge SA, Rennes, 2002, p. 118.

⁶ *Dicționar de istorie a României*, de Dan Stoica, Vasile Mărculeț, Vasile Valentin, Valentina Bilcea, coordonator: Stan Stoica, cuvânt înainte: Acad. Dinu C. Giurescu, Editura Meronia, 2007, p. 348.

⁷ Vezi și Constantin Moisil, *Însemnele regalității române*, în *Enciclopedia României*, vol. I, 1938, p. 83.

Pe eșarpă albastră cu marginile de aur, de forma cordonului ordinului, deviza Casei domnitoare de Hohenzollern, în litere latine de aur: „Nihil sine Deo”.

Pavilionul de purpură, cu marginile de aur, căptușit cu ermelin, timbrat cu o coroană regală de aur ornată cu nestemate.

Art. II. – Stema va fi întrebuințată în trei forme: 1-a, stema cea mare, cum e descrisă mai sus; a 2-a, stema cea medie, fără pavilion; a 3-a, stema cea mică, compusă din cele trei scuturi cu coroana de oțel.

Stema cea mare se va întrebuința în actele Statului emanate de la Rege și în actele oficiale internaționale, cum și din Înalt ordin al Regelui în cazuri speciale; stema cea medie, de armată și autoritățile Statului; stema cea mică, pe sigile și ștampile oficiale. Pentru alte cazuri se va prevedea în legile și regulamentele speciale.

Art. III. – Se înființează pe lângă ministerul de interne o comisie consultativă heraldică care va examina cererile de a se întrebuința stema în alte cazuri decât acelea prevăzute la Art. II și va lua măsuri pentru ca actele administrative în legătură cu stemele să se facă în conformitate cu regulile heraldice.

Un regulament special va stabili organizarea comisiunii.

Art. IV. – Art. 1 până la 5 inclusiv din legea pentru modificarea armelor țării, sancționată cu înaltul decret regal No. 498 din 1872, se abrogă.

Această lege s-a votat în Senat în ședința de la 18 iulie 1921 și s-a adoptat cu unanimitate de *una sută unu* voturi. ...

Această lege s-a votat de Adunarea deputaților în ședința de la 20 iulie 1921 și s-a adoptat cu unanimitate de *una sută șapte* voturi. ...

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul Statului și publicată în *Monitorul Oficial*.

Dat în București, la 23 Iulie 1921.

FERDINAND⁸

(L. S. St.)

Ministru de justiție,

M. Antonescu.

Ministru de interne,

C. Argetoianu.

⁸ Ferdinand de Hohenzollern, rege al României între 1914-1927; Nicolae Constantin, *Dicționar de personalități istorice românești*, ediția a III-a revizuită și adăugită, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2011, p. 109; Petru Demetru Popescu, *Viețile voievozilor, domnilor și regilor poporului român*, Editura Vitruviu, București, 2008, 394-398.

